

EVOLUȚIA ȘI ROLUL COOPERĂRII ÎN ORGANIZAREA ȘI DESFĂȘURAREA OPERAȚIILOR MILITARE

Colonel (r.) lect. univ. dr. Iurii CIUBARA

Academia Militară a Forțelor Armate „Alexandru cel Bun”,
Chișinău, Republica Moldova
10.55535/GMR.2024.4.11

This article analyses the role and importance of the concept of cooperation in the preparation of military operations and battles, based on studies focused on the conduct of combat actions and command exercises. The evaluation of the conclusions and lessons learned in the military field, from a theoretical and practical perspective, highlights that an effective organization of cooperation occupies an essential place in the preparation of military confrontations. Recent experiences in armed conflicts emphasize that neglecting this distinct aspect in planning and executing combat actions can lead to the failure of missions.

The author focuses on the analysis of relevant sources and the elucidation of significant phenomena and aspects related to the mentioned topic. The results of the study, obtained by examining the factual material and formulating ideas based on the lessons learned, will be valuable for the development of national military art. In conclusion, it is emphasized that military experience has enriched military art with new applicative perspectives and teachings, which will continue to be influenced by the development of modern technologies and the evolution of the operational context and means of combat.

Keywords: armed forces; strategy; physiognomy; cooperation; operational art;

INTRODUCERE

În contextul geopolitic regional actual, marcat de escaladarea conflictului armat ruso-ucrainean și de instabilitatea din Ucraina, devine imperativă o reevaluare a funcționării sistemului defensiv. Această necesitate se manifestă prin reconsiderarea strategiilor de desfășurare a forțelor și a resurselor sistemului de apărare. Analizând diverse tipuri de acțiuni militare observate în Războiul din Ucraina după invazia Rusiei, se evidențiază confruntarea între doctrinele occidentale și elementele artei militare sovietice. Deosebit de relevant este modul în care noile tehnologii sunt integrate în câmpul de luptă modern, obligând ambele părți să găsească soluții inovatoare pentru a atinge un raport de forțe favorabil și pentru a obține superioritate strategică și tactică în zonele decisive.

După cum se cunoaște, desfășurarea războiului, de-a lungul timpului, a evoluat sub influența dezvoltării societății, științei și perfecționării proceselor tehnologice, care au creat premise asupra fizionomiei luptei armate. Din acest punct de vedere, se poate remarca faptul că evoluția luptei armate la începutul secolului al XXI-lea denotă configurarea unor elemente noi, anterior aproape neglijabile ori cu un impact ne semnificativ, pe teatrele de război.

Conflictul din Ucraina a scos în evidență noi mijloace de luptă la toate nivelurile artei militare, determinând reconsiderări esențiale ale concepțiilor strategice și tactice. Analizând inovațiile conceptuale în domeniul aviației, rachetelor de croazieră, tehnicii blindate și aparatelor de zbor fără pilot la bord (dronelor), observăm că aceste tehnologii sunt folosite intens de ambele părți atât pentru supraveghere, cât și pentru atac. Aceste evoluții nu au rămas fără consecințe, contribuind la transformarea fizionomiei luptei armate și aducând un caracter inovator în pregătirea și desfășurarea operațiilor militare/luptei. În contextul câmpului de luptă modern, caracterizat de condiții și situații extrem de variate, utilizarea noilor mijloace impune ambele părți să se adapteze unei situații deosebit de dificile. De asemenea, observăm o competiție în desfășurarea acțiunilor de luptă, în care formele și conținutul diferă în funcție de calitatea forțelor implicate. Până în prezent, niciunul dintre statele implicate în conflict nu poate fi considerat învingător și nu poate susține că și-a realizat pe deplin obiectivele politice.

În același timp, se poate constata că arta militară evoluează în strânsă concordanță cu progresul tehnico-științific, ceea ce influențează modul de desfășurare a luptei

armate atât în prezent, cât și în viitor, la nivel strategic, operativ și tactic. Obiectivele acțiunilor militare la nivel strategic și operativ sunt urmărite și realizate de grupări de forțe cu valoare strategică și operativă, prin operații militare complexe. La nivel tactic, acțiunile se desfășoară sub formă de lupte directe.

Prin urmare, dinamica evoluției acțiunilor militare impune o evaluare a acestui conflict, pentru a extrage cele mai relevante lecții ce pot fi integrate în pregătirea militară a cadrelor Armatei Naționale. Aceste lecții sunt esențiale și vor continua să prezinte un interes major în procesul de formare și pregătire pentru desfășurarea acțiunilor militare viitoare.

CONSIDERAȚII PRIVIND ORGANIZAREA COOPERĂRII

În urma studiului și analizei istoriei războaielor prezentate în literatura de specialitate, se evidențiază rolul esențial al cooperării în organizarea și desfășurarea acțiunilor de luptă. Menționăm că istoriografia militară americană din perioada premergătoare celui de-Al Doilea Război Mondial elucida conceptul de cooperare doar în termeni generali, iar drept urmare a acestor lacune, forțele americane au înregistrat pierderi semnificative în prima fază a celui de-Al Doilea Război Mondial.

În contrast, literatura britanică de specialitate din timpul războiului aborda principiul cooperării într-un mod mai detaliat, însă implementarea sa practică nu era întotdeauna corespunzătoare situației de pe teren. În ceea ce privește istoriografia germană, regulamentul „*Conducerea trupelor*” sublinia cooperarea ca fiind unul dintre principiile tactice fundamentale. În ordinele comandamentului din acea perioadă se recomanda ferm utilizarea tuturor resurselor necesare pentru a asigura coordonarea eficientă și punctualitatea în îndeplinirea misiunilor (Frieser, 2010, p. 370).

În acest context, istoriografia rusă aduce argumente solide în favoarea apariției primelor elemente ale organizării cooperării între diferite arme în perioada Primului Război Mondial. Aceste elemente au fost dezvoltate cu scopul de a studia, planifica și coordona cooperarea între unități militare în cadrul operațiilor, un concept care a fost testat și rafinat în conflictele ulterioare (Воро́бьев, 2002, p. 129).

Cel de-Al Doilea Război Mondial, caracterizat printr-o mobilitate mult mai mare și prin desfășurarea unor acțiuni militare de proporții considerabil mai mari decât în Primul Război Mondial, a evidențiat și mai clar importanța unui sistem eficient de cooperare. În această perioadă, noțiunea de *organizare a cooperării* a devenit un element central în planificarea și conducerea acțiunilor militare, fiind reglementată și detaliată în documentele militare oficiale din acea perioadă. Considerăm că dezvoltarea acestor reguli și proceduri a fost esențială pentru succesul operațiilor

militare complexe, unde sincronizarea între diferite arme și unități a devenit un factor decisiv în obținerea superiorității pe câmpul de luptă. Astfel, cooperarea nu mai era un concept abstract, ci un principiu tactic fundamental, aplicat la toate nivelurile de comandă și considerat vital pentru atingerea obiectivelor strategice.

În timpul celui de-Al Doilea Război Mondial, teoria și aplicabilitatea organizării cooperării au fost semnificativ îmbunătățite, aducând acest concept la un nou nivel. Cooperarea a devenit un element-cheie în etapa de pregătire și desfășurare a acțiunilor de luptă, contribuind direct la realizarea obiectivelor operaționale. Această evoluție a fost determinată de necesitatea de a adapta structurile militare la noile realități ale câmpului de luptă, în contextul perfecționării continue a tehnologiilor militare. Apariția trupelor mecanizate și a blindatelor a crescut mobilitatea forțelor armate, iar procedeele de acțiune au evoluat pentru a corespunde diferitor forme de luptă. Astfel, teoria cooperării a trebuit să integreze aceste noi tendințe și să ofere soluții eficiente pentru coordonarea rapidă și precisă a acțiunilor militare pe multiple fronturi (Ib., p. 145).

După cel de-Al Doilea Război Mondial, precum și în cadrul conflictelor militare locale, știința militară, în special teoria artei militare, a continuat să evolueze în ritmul progresului tehnologic. Aceasta a rămas o componentă integrantă a pregătirii și desfășurării acțiunilor militare, fiind mereu adaptată noilor realități ale câmpului de luptă. Mijloacele moderne de lovire și de foc au fost utilizate în moduri tot mai eficiente, datorită adoptării unor procedee de acțiune inovatoare sau chiar necunoscute anterior. În acest context, noile echipamente militare introduse în dotare au necesitat proceduri clare și bine stabilite de utilizare în luptă. Aceste proceduri au impus o reevaluare a modului de organizare a cooperării, cerând o viziune nouă, care să integreze resursele și tehnologiile moderne în cadrul sistemului de cooperare pentru a maximiza eficiența pe câmpul de luptă. Astfel, evoluția rapidă a mijloacelor militare și complexitatea operațiilor moderne au creat un cadru în care cooperarea nu mai este doar o opțiune, ci o necesitate strategică pentru succesul acțiunilor militare.

Noile condiții în care sunt concepute și desfășurate acțiunile militare ne obligă să reevaluăm atent procedeele de acțiune ale forțelor și mijloacelor implicate. Fizionomia și conținutul acestor acțiuni nu sunt constante, ci variază în funcție de nivelul de dezvoltare tehnologică a forțelor armate și de condițiile specifice în care se desfășoară lupta. Factorii determinanți ai acțiunilor militare, precum inamicul, spațiul geografic, timpul disponibil și raportul de forțe, alături de mijloacele aflate la dispoziție, trebuie mereu luați în considerare în procesul de planificare și execuție.

Un element esențial în desfășurarea operațiilor militare este principiul continuității. Acest principiu subliniază că acțiunile militare nu sunt evenimente izolate, ci fac parte dintr-un proces constant de adaptare și evoluție. Continuitatea înseamnă nu doar menținerea unei legături strategice între diferite etape ale unei campanii militare, ci și capacitatea de a integra experiențele din trecut în planificările viitoare. Astfel, forțele armate trebuie să fie pregătite să-și ajusteze tacticile și să-și actualizeze echipamentele, pentru a răspunde eficient unor scenarii în continuă schimbare.

Aplicarea principiului continuității în organizarea cooperării militare presupune o coordonare neîntreruptă între toate elementele de forță. Aceasta garantează că, indiferent de evoluția pe teren sau de schimbările survenite în dinamica confruntării, cooperarea rămâne un factor constant, care maximizează eficiența acțiunilor. În acest sens, comandamentul trebuie să fie capabil să anticipeze și să adapteze planurile de cooperare, asigurând o legătură solidă între etapele pregătirii și desfășurării operațiilor. Această continuitate este vitală pentru menținerea impulsului operațional și pentru evitarea discontinuităților care ar putea oferi inamicului avantaje tactice decisive.

Concluziile desprinse din analiza evoluției și transformărilor survenite în desfășurarea luptelor și operațiilor militare au jucat un rol semnificativ în redefinirea procesului de planificare strategică. Transformările de natură tehnologică, tactică și strategică au determinat adaptări esențiale în arta militară, aducând schimbări profunde în felul în care se concep și desfășoară operațiile pe câmpul de luptă. Aceste mutații au avut la bază nu doar dezvoltarea tehnologică, dar și experiența acumulată în cadrul conflictelor moderne, care a demonstrat necesitatea unei planificări dinamice și flexibile, capabilă să răspundă rapid la circumstanțele aflate în permanentă schimbare.

Revenind la diviziunea artei militare în cele trei niveluri distincte – strategic, operativ și tactic, putem sublinia că, în pofida diferențelor dintre aceste niveluri, anumite elemente fundamentale rămân constante, cum ar fi factorii de spațiu și timp. Aceste două coordonate joacă un rol semnificativ în determinarea succesului sau eșecului unei operații militare, indiferent de nivelul la care aceasta este desfășurată. Spațiul definește amplasarea și mobilitatea forțelor, iar timpul influențează capacitatea de reacție și sincronizare, aspecte esențiale în contextul unui război modern, caracterizat de rapiditatea schimbărilor și de complexitatea operațiilor desfășurate simultan pe multiple fronturi. Plecând de la aceste considerente, pregătirea și conducerea acțiunilor militare la fiecare dintre cele trei niveluri se desfășoară conform unor legi, principii, reguli și procedee specifice,

care variază în funcție de amploarea și complexitatea operației. La nivel strategic, accentul cade pe planificarea de lungă durată, coordonarea resurselor și stabilirea obiectivelor majore. La nivel operativ, se urmărește gestionarea resurselor și coordonarea unităților pentru a asigura continuitatea și eficiența în realizarea obiectivelor strategice. În fine, la nivel tactic, se pune accent pe implementarea concretă a planurilor prin intermediul acțiunilor de pe teren, unde factorii de spațiu și timp sunt decisivi în obținerea avantajului asupra inamicului. Astfel, fiecare nivel operează sub constrângeri și oportunități distincte, însă interdependența dintre acestea asigură succesul complex al acțiunilor militare.

În contextul confruntărilor armate, orice acțiune militară necesită o asigurare multilaterală, incluzând crearea condițiilor optime pentru o pregătire minuțioasă a fiecărei operații, consolidarea grupărilor de forțe și menținerea unei capacități de luptă adecvate. Această pregătire presupune atât o coordonare eficientă a resurselor disponibile, cât și un control riguros al logisticii militare, astfel încât să fie atinse obiectivele operaționale. Modificările survenite în natura și structura conflictelor armate au impus o reevaluare profundă a procedurilor privind trecerea la diverse forme de luptă, adaptându-le la noile realități strategice și tehnologice.

Din perspectiva teoretico-aplicativă, un exemplu semnificativ al acestor evoluții este sintagma *organizarea cooperării*, care ocupă un loc central în pregătirea și desfășurarea acțiunilor de luptă. Cooperarea între diversele unități și arme implicate într-o operație militară nu doar că optimizează coordonarea și eficiența forțelor, dar joacă un rol crucial în adaptabilitatea și flexibilitatea acțiunilor militare. Studiul istoric al războaielor și lecțiile extrase din experiențele trecute subliniază importanța cooperării ca factor decisiv în succesul operațiilor militare moderne.

De asemenea, aplicabilitatea conceptului de *cooperare* a fost demonstrată în toate domeniile artei militare, fiind ilustrată de modul în care trupele din diferite genuri de arme colaborează în vederea realizării obiectivelor comune. Acest principiu strategic a jucat un rol determinant în obținerea succesului pe câmpul de luptă, facilitând sincronizarea forțelor și multiplicând efectul combinat al diferitor resurse militare. Astfel, organizarea eficientă a cooperării continuă să fie un pilon esențial în planificarea și executarea acțiunilor militare, având un impact direct asupra rezultatelor conflictelor armate.

Conform Lexiconului militar, noțiunea de cooperare se definește ca „*Activitatea prin care se asigură coordonarea acțiunilor tuturor forțelor participante la luptă (operație), în timp, spațiu și pe misiuni, în scopul concentrării și însumării eforturilor acestora pentru îndeplinirea unei misiuni de luptă comună.*” (Lexicon militar, 1994, p. 111).

Ca în orice domeniu științific, arta militară nu este lipsită de controverse și dezbateri, iar validitatea anumitor prevederi și teorii poate fi demonstrată doar prin testarea și aplicarea acestora în contexte reale de luptă. Natura dinamică a războiului, în care variabilele externe și interne se schimbă constant, creează un cadru în care chiar și cele mai solide principii trebuie adaptate și reevaluate pe baza rezultatelor obținute pe teren. Astfel, teoria devine eficientă numai atunci când poate fi transpusă cu succes în practică, iar aplicabilitatea sa trebuie să fie dovedită prin intermediul rezultatelor concrete ale operațiilor militare. În acest context, o dezbateră actuală în cadrul teoriei militare urmează să elucideze organizarea cooperării în pregătirea acțiunilor militare, o problemă care a căpătat o importanță tot mai mare în literatura de specialitate recentă. Organizarea cooperării implică sincronizarea eficientă a resurselor și forțelor pentru a maximiza efectul operațiilor militare, dar această abordare necesită o revizuire constantă pe măsură ce apar noi tehnologii și strategii de luptă.

Menționăm că în literatura de specialitate a apărut noțiunea de *coordonare* ca un element fundamental, reprezentând cel de-al treilea pilon în cadrul etapei terțiare de pregătire a unei operații militare. Noțiunea de coordonare aduce o clarificare importantă în dinamica organizării forțelor, evidențiind faptul că succesul unei operații nu depinde doar de capacitatea de pregătire și execuție a fiecărui actor implicat, ci și de modul în care acești actori reușesc să colaboreze și să se adapteze reciproc la schimbările survenite în timpul conflictului. În acest sens, coordonarea nu este un simplu mecanism tehnic, ci o componentă esențială, care asigură coeziunea și eficiența globală a tuturor resurselor implicate în acțiune, transformând potențialul strategic într-o realitate concretă pe câmpul de luptă.

Din perspectivă etimologică, noțiunea poate fi analizată prin prisma a două concepte esențiale: coordonarea și cooperarea, în cadrul planificării militare contemporane, aceste două concepte tratate diferit, reflectând abordări variate în armatele statelor moderne. Diferențele semantice și conceptuale dintre coordonare și cooperare generează adesea impedimente semnificative în pregătirea operațiilor militare și în organizarea eficientă a cooperării între diverse unități și arme. În lipsa unei clarificări precise a acestor concepte, procesul de planificare riscă să devină ineficient, conducând la o înțelegere greșită a modului în care aceste elemente se integrează în cadrul unei operații militare.

Pornind de la această disonanță semantică, apreciem că sunt necesare ajustări conceptuale și clarificări pentru a asigura o operaționalizare eficientă a noțiunii de cooperare militară. În prezent, se constată o îndepărtare treptată de la definiția clasică a cooperării, ceea ce poate duce la dificultăți în aplicarea acestui concept

în contexte militare reale. În acest sens, abordarea noastră are mai mult un caracter metodologic și didactic, axându-se pe necesitatea de a oferi un cadru teoretic clar și coerent, care să faciliteze aplicarea cooperării în planificarea și desfășurarea operațiilor militare.

Specialiștii români susțin ideea divizării conceptuale între coordonare și cooperare, deși, în trecut, în teoria militară românească, cooperarea era considerată un principiu de sine stătător în cadrul luptei armate. Justificarea acestei perspective poate fi regăsită în „*Doctrina operațiilor Forțelor Terestre*”, un document fundamental care a fost modelat după principalele doctrine militare ale statelor membre ale NATO, dar adaptat specificului armatei române. Această doctrină reflectă necesitatea de a îmbina tradițiile militare proprii cu cele mai avansate practici internaționale, constituindu-se într-un corp coerent de cunoștințe și reguli, care răspund provocărilor moderne ale câmpului de luptă (F.T.-1, 2004).

Într-o manieră diferită, problema menționată este tratată de către specialiștii militari ruși, care exclud existența divizării, reeșind că, în principiu, cooperarea este de sine stătătoare (Воро́бьев, p. 119). De asemenea, se consideră că una dintre problemele importante ale teoriei artei militare, cu care se confruntă partea aplicativă, o constituie modalitățile de organizare și procedeele de desfășurare a acțiunilor militare în condițiile actuale ale câmpului de luptă. Considerăm că cooperarea forțelor și mijloacelor între diferite genuri de arme este unul dintre elementele importante din cadrul pregătirii și planificării acțiunilor de luptă care se înglobează în spectrul elementelor-cheie vizavi de caracteristicile elementelor sistemului orografic, ale condițiilor de timp și de stare a vremii.

Cu toate acestea, pentru elucidarea conceptului din perspectiva importanței și a delimitării cooperării din punct de vedere teoretico-aplicativ în raport cu nivelurile artei militare, ne vom baza pe conținutul relațiilor de interacțiune și interdependență între componentele artei militare. De aceea, existența relațiilor de subordonare între nivelurile acțiunilor militare reprezintă o necesitate dictată de nevoile câmpului de luptă, prin care ele se manifestă, determinând nivelul de activitate al structurilor în vederea organizării și menținerii cooperării.

În opinia noastră, cooperarea constă în coordonarea acțiunilor de luptă a forțelor eterogene din diferite categorii de forțe, genuri de arme, precum cu forțe vecine sau din ministerele de resort în timp, spațiu și pe misiuni, în scopul realizării cu succes a misiunilor comune.

Prin urmare, *esența cooperării* constă în coordonarea acțiunilor forțelor din diferite genuri de arme în interesul trupelor de infanterie, tancuri, subunităților și

unităților care acționează pe direcția principală de efort sau pe direcția principală de ofensivă.

Importanța cooperării rezidă din faptul că ea permite de utilizarea capacităților de luptă ale marilor unități și unități, reeșind din posibilitățile armamentului din dotare. Prin cooperare, punctele vulnerabile ale unor forțe și mijloace se completează cu punctele puternice ale altora, datorită cărora se realizează o superioritate semnificativă în acțiunea totală a efectului asupra inamicului.

Prin urmare, *scopul cooperării* constă în utilizarea cât mai eficientă a puterii de luptă a forțelor din diferite categorii, genuri de armă participante în luptă, preocupate de realizarea misiunii. Astfel, desfășurarea luptei armate prevede participarea diverselor forțe din categorii și genuri de armă, având proprietăți și capacități de luptă care impun cerințe noi în ceea ce privește organizarea cooperării.

În acest context, în cadrul științei militare naționale, organizarea sistemului de cooperare trebuie să se realizeze conform unor principii fundamentale esențiale: *continuitate, stabilitate și flexibilitate*. Aceste cerințe sunt esențiale pentru asigurarea unui sistem de cooperare eficient și adaptabil în diverse scenarii militare, reflectând atât necesitatea coordonării fluide, cât și capacitatea de reacție rapidă la schimbările din dinamica conflictelor. Vom prezenta detaliat principiile menționate, după cum urmează:

❖ *Continuitatea cooperării* se realizează prin cunoașterea permanentă a situației, menținerea unui nivel înalt de pregătire a forțelor, pentru îndeplinirea misiunilor într-o situație complexă, prin punerea în aplicare a procedurilor de organizare și perfecționare a sistemului de cooperare în cadrul luptei, precum și prin asigurarea sistemului de conducere și comunicare viabilă.

❖ *Stabilitatea cooperării* presupune cunoașterea situației reale, menținerea capacității sistemului creat și funcționarea în condiții de întrebuințare a mijloacelor de distrugere a adversarului.

❖ *Flexibilitatea cooperării* constă în capacitatea de a se adapta rapid la orice situație. Ea se realizează prin luarea măsurilor corespunzătoare schimbărilor situației, a precizării și prezentării noilor decizii, a misiunilor subunităților, precum și a modului de cooperare.

Astfel, organizarea eficientă a cooperării militare, în acord cu principiile de continuitate, stabilitate și flexibilitate, este esențială pentru succesul operațiilor moderne. Această abordare holistică asigură atât reziliența sistemului de comandă și control, cât și capacitatea de adaptare la un mediu operațional în permanentă schimbare, ceea ce reprezintă un avantaj strategic în conflictele contemporane.

În știința militară, *principiul cooperării* se manifestă prin diversitatea acțiunilor militare, care abordează numeroase provocări aplicative legate de desfășurarea luptei armate. Aceste provocări includ diverse forme și procedee tactice prin intermediul cărora se urmărește creșterea eficienței operaționale și asigurarea succesului în luptă și operații. Eficacitatea acțiunilor militare este strâns legată de adaptabilitatea la schimbările constante din câmpul de luptă, precum și de perfecționarea continuă a armamentului și tehnicii de luptă. În acest sens, stabilirea și menținerea unei coordonări adecvate între diferite elemente implicate în operații sunt cruciale pentru atingerea obiectivelor strategice și tactice.

Realizarea acestor obiective devine tot mai importantă în contextul actual, unde forțele armate implică o diversitate de structuri și mijloace provenite din diferite unități și subdomenii militare. Acest lucru subliniază necesitatea unei cooperări eficiente, nu doar între forțele proprii, dar și între acelea care provin din alte structuri sau alianțe. Fără o coordonare precisă și integrată, pot apărea lacune în desfășurarea acțiunilor, fapt care poate reduce semnificativ eficiența operațională și capacitatea de a răspunde rapid și decisiv la provocările câmpului de luptă.

Experiența acumulată în conflictele armate ne oferă dovezi clare că lipsa de competențe tactice ale unui comandant devine evidentă mai ales în eșecul de a organiza și implementa eficient cooperarea în cadrul operațiilor. Cooperarea reprezintă un test esențial pentru abilitatea unui comandant de a coordona multiple elemente într-o manieră coerentă și eficientă, iar fără o astfel de abilitate, succesul operațiilor militare poate fi serios compromis.

Realizarea aspectelor specifice legate de organizarea eficientă a cooperării și aplicarea riguroasă a cerințelor operaționale în cadrul desfășurării unei operații militare, în dimensiunile temporale, spațiale și tactice, reprezintă o responsabilitate fundamentală a comandantului și a statului major al eșalonului respectiv. Gestionarea acestor aspecte este esențială pentru a asigura succesul strategic și tactic în luptă, printr-o integrare eficientă a resurselor și forțelor disponibile.

Experiența acumulată în cadrul conflictelor recente, inclusiv Războiul din Ucraina, a evidențiat faptul că una dintre atribuțiile principale ale comandamentului constă în concentrarea eforturilor și coordonarea acțiunilor între diversele unități terestre, aeriene și antiaeriene. Această coordonare are scopul de a atinge obiective comune, precum neutralizarea decisivă a inamicului și asigurarea continuității operațiilor militare. Succesul unei operații depinde de capacitatea forțelor de a menține o presiune constantă asupra inamicului, printr-o serie de acțiuni coordonate, care să destabilizeze capacitatea de reacție a adversarului (<https://re-russia.net/review/279/>, 2023).

În acest context, organizarea cooperării devine o componentă foarte importantă, derivată din importanța centrală a scopului operației. Aceasta implică o analiză atentă a acțiunilor și mijloacelor disponibile la eşaloanele superioare, precum și o anticipare precisă a mișcărilor inamicului. În vederea asigurării succesului operațional, este esențial să se evidențieze succesiunea clară a activităților desfășurate de comandant și statul major pentru coordonarea eficientă a resurselor și forțelor implicate.

Menționăm că sistemul de cooperare, având un caracter centralizat, acordă comandantului un rol primordial în gestionarea și coordonarea tuturor acțiunilor, iar responsabilitatea finală pentru succesul operației îi revine, astfel, comandantului, care trebuie să se asigure că toate resursele sunt alocate și gestionate în mod optim pentru a maximiza efectul strategic și a îndeplini misiunea cu succes. Această centralizare a coordonării nu doar simplifică lanțul decizional, dar și asigură o continuitate clară în implementarea planurilor operaționale, fiind esențială pentru coerența și eficiența în desfășurarea operațiilor militare moderne.

Astfel, datele inițiale pentru organizarea cooperării sunt: misiunea primită și condițiile specifice pentru executarea acesteia; dispozițiunile eşalonului superior privind organizarea cooperării. Prin urmare, decizia comandantului constituie baza pentru organizarea cooperării.

Subliniem că, în funcție de situația creată și forma de acțiune, activitatea comandantului privind organizarea cooperării, având o legătură reciprocă, poate fi divizată în *trei etape*:

- *prima* este determinată pe baza însușirii misiunii primite și a analizei situației: comandantul ea decizia și stabilește principalele probleme de cooperare;
- *a doua* – stabilirea misiunilor pe aliniamente, timp și variante, a procedeeleor de executare a acestora și pe direcțiile de acțiune; se dau instrucții privind cooperare;
- *a treia* este activitatea nemijlocită a comandantului și a statului major în organizarea cooperării, care se precizează în teren (machetă) sau pe o hartă.

Din experiența acumulată, rezultă că organizarea cooperării în cadrul operațiilor militare implică o activitate esențială, care vizează divizarea acțiunilor de luptă în momente distincte și structurarea unor scenarii operaționale detaliate. Aceste scenarii trebuie să țină cont de dinamica acțiunilor atât ale trupelor proprii, cât și ale adversarului. Prin urmare, coordonarea eficientă între diferite faze ale operației devine crucială pentru a asigura o capacitate de reacție rapidă și adaptativă, în funcție de evoluția situației pe câmpul de luptă.

În mod specific, principalele provocări în organizarea cooperării pentru apărare includ: identificarea și definirea clară a acțiunilor și activităților care se desfășoară pe întreaga adâncime a dispozitivului de luptă; gestionarea timpului de reacție pentru trecerea inamicului peste aliniamentele defensive; organizarea eficientă a sistemului de foc și a barajelor defensive pe direcțiile de ofensivă ale inamicului. De asemenea, trebuie luate în considerare variantele de trecere la apărare, în funcție de diferite misiuni și scenarii tactice, pentru a maximiza capacitatea de rezistență și reacție.

Organizarea cooperării, bazată pe variantele posibile de acțiune ale inamicului, implică stabilirea unor modalități și procedee de luptă flexibile, adaptate contextului operațional. De asemenea, este esențial să fie implementat un sistem unic de semnale, care să faciliteze concentrarea eforturilor în momentele critice, asigurând sincronizarea optimă între forțele angajate și îndeplinirea cu succes a misiunii primite.

În acest cadru, un aspect esențial al cooperării îl constituie capacitatea de a compensa insuficiențele unui gen de arme prin utilizarea altor genuri de arme, asigurând, astfel, o complementaritate tactică. Previzionarea cu precizie a evoluției situației tactice și evitarea eșecului în luptă sunt integrate în complexitatea problemelor pe care comandantul și statul major trebuie să le rezolve. Aceste provocări impun nu doar o bună înțelegere a contextului operațional, dar și o execuție impecabilă a planurilor strategice, bazată pe o coordonare riguroasă și flexibilă a tuturor forțelor disponibile.

În cadrul ofensivei, problemele de cooperare sunt stabilite pe baza misiunilor atribuite, aliniamentelor și momentelor-cheie, fiind detaliate în funcție de adâncimea misiunii imediate. Acest proces include planificarea *tregerii la ofensivă din mișcare*, stabilirea succesiunii și a timpului necesar pentru traversarea aliniamentelor inițiale, desfășurarea efectivă a acțiunii ofensive și momentul optim pentru declanșarea acesteia. Totodată, se determină cu precizie misiunile specifice și timpul necesar pentru îndeplinirea acestora, precum și timpul de pregătire al forțelor pentru lansarea ofensivei.

În cazul unei *tregeri la ofensivă de contact direct cu inamicul*, suplimentar se indică atât timpul, cât și ordinea regrupării sau înlocuirii unităților implicate, pentru a asigura continuitatea acțiunilor și evitarea pierderilor cauzate de lipsa de sincronizare. Această organizare atentă permite menținerea unui ritm constant al operațiilor și o adaptare rapidă la schimbările dinamice din câmpul de luptă.

Metodele de organizare a cooperării în condițiile actuale sunt variate și flexibile, fiind determinate, în principal, de specificitatea situației operaționale, de nivelul

de pregătire al forțelor și de experiența comandanților implicați. Factorii contextuali, precum evoluția tehnologică, natura inamicului și condițiile geografice, influențează modul în care cooperarea este planificată și implementată, făcând necesară o abordare adaptivă și inovatoare pentru a asigura succesul acțiunilor ofensive (Watling, Nick Reynolds).

CONCLUZII

Dintre numeroasele provocări ale artei militare, organizarea și menținerea cooperării pentru anihilarea inamicului ocupă un loc central, fiind un domeniu care necesită soluții creative și inovatoare, atât din perspectivă teoretică, cât și practică. Cooperarea nu este doar o chestiune de coordonare tehnică, ci un proces dinamic, care implică adaptabilitate și ajustări continue în funcție de evoluția situației de pe teren. Menținerea acestei cooperări în timpul desfășurării acțiunilor militare reprezintă o misiune critică pentru comandant, întrucât schimbările inerente din timpul operațiilor impun frecvent modificarea planului inițial pentru a rămâne eficient și relevant în fața unui inamic imprevizibil.

Pentru a asigura continuitatea cooperării în timpul desfășurării acțiunilor militare, comandantul trebuie să monitorizeze constant dacă acțiunile unităților subordonate sunt conforme cu planul inițial și dacă rămân sincronizate cu obiectivele strategice stabilite. Această supraveghere activă este esențială pentru prevenirea devierilor necontrolate de la planul operațional, care pot periclita succesul global al misiunii. Într-o luptă modernă, unde dinamismul și imprevizibilitatea sunt la ordinea zilei, abilitatea de a menține coerența acțiunilor subordonate devine un test al calității leadershipului militar.

Mai mult decât oricând, în contextul actual al conflictelor tot mai complexe și interconectate, organizarea și menținerea cooperării între toate forțele și mijloacele implicate într-o operație militară constituie un nod critic în lanțul misiunilor comandantului și al statului major. Fie că este vorba despre forțe terestre, aeriene, navale sau elemente de suport logistic, succesul unei operații depinde, în mod crucial, de sinergia dintre aceste elemente, ceea ce subliniază importanța unei coordonări fără fisuri. Rolul esențial al comandantului este acela de a coordona aceste elemente în mod eficient, pentru a transforma potențialul operațional într-un succes concret pe câmpul de luptă.

Așadar, după cum reiese din cele prezentate, sistemul de cooperare a evoluat considerabil de-a lungul istoriei artei militare, reflectând schimbările majore din tehnologia și tacticile de război. O mare parte din cunoștințele acumulate privind aplicarea acestui concept rămân relevante și astăzi, oferind lecții valoroase,

care ghidează planificarea și execuția operațiilor contemporane. Pe de altă parte, pe măsură ce tehnologia militară și mediul operațional continuă să evolueze, și sistemul de cooperare trebuie să se adapteze pentru a răspunde noilor provocări. Prin urmare, experiențele trecutului nu trebuie privite doar ca o bază istorică solidă, ci și ca un ghid esențial pentru dezvoltarea viitoare a strategiilor și tacticilor militare. Ele indică direcțiile de perfecționare necesare pentru a face față cerințelor moderne ale războiului și pentru a maximiza eficiența acțiunilor armate.

BIBLIOGRAFIE:

1. Agud, I. (1994). *Lexicon militar*. Chișinău: Editura Saka.
2. Воробьев, И. (2002). *Тактика-искусство боя*, Москва, военное издательство 2002.
3. Frieser, K.H. (2010). *Mitul Blitzkrieg-ului. Campania Wehrmachtului în vest. 1940*. București: Editura Militară.
4. F.T.-1 Doctrina operațiilor forțelor terestre (2004). București.
5. Мясорубка: Тактика России во второй год ее вторжения в Украину (2023), <https://re-russia.net/review/279/>, accesat la 22 iunie 2024.
6. Watling, J., Reynolds, N. *Meatgrinder: Russian Tactics in the Second Year of its Invasion of Ukraine*, <https://static.rusi.org/403-SR-Russian-Tactics-web-final.pdf>, accesat la 22 august 2024.